

بررسی اهمیت تاریخ شهرستان آبادیه در دوران دفاع مقدس و جبهه مقاومت

سید سهراب حسینی^۱، ابوالفضل فارسی^۲

^۱ کارشناسی آموزش الهیات دانشگاه فرهنگیان مرکز شهید مطهری شیراز (نویسنده مسئول)

^۲ کارشناسی علوم تربیتی گرایش مدیریت آموزشی دانشگاه پیام نور آبادیه

چکیده

شهرستان آبادیه به‌عنوان یکی از مناطق تاریخی و فرهنگی استان فارس، نقش برجسته‌ای در دوران دفاع مقدس و جبهه مقاومت ایفا کرده است. مشارکت فعال رزمندگان و نیروهای مردمی این شهرستان در عملیات‌ها و حمایت از ارزش‌های انقلاب اسلامی، همواره جایگاه ویژه‌ای در حافظه جمعی مردم داشته است. این مقاله با رویکرد مروری به بررسی تاریخچه شهرستان، نقش آن در دفاع مقدس می‌پردازد. یافته‌ها نشان می‌دهد که آبادیه نه تنها در عرصه نظامی، بلکه در تقویت روحیه جمعی و ترویج ارزش‌های ایثار و مقاومت، سهم قابل توجهی داشته است. شناخت این تجربه تاریخی می‌تواند به بازنمایی هویت محلی و ملی و همچنین ارتقای مطالعات مرتبط با دفاع مقدس و جبهه مقاومت کمک شایانی کند.

واژه‌های کلیدی: آبادیه، تاریخ آبادیه، دفاع مقدس، مقاومت

مقدمه

آنجا که ظلم و ستم بر جامعه سایه بیندازد، مقاومت و پایداری شکل می‌گیرد؛ چنانکه در قرآن کریم نیز در آیات مختلف به مقاومت در برابر ظالمان اشاره شده است. خداوند می‌فرماید: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا لَقِيتُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا فَلا تُؤَلُّوهُمُ الْأُدْبَارَ» (انفال/۱۴) (تقی‌زاده و همکاران، ۱۳۹۸). این آیه نشان‌دهنده ضرورت ایستادگی و مقاومت در برابر ظلم است، خواه در شکل تجاوز نظامی، خواه در شکل‌های مختلف ستم اجتماعی و سیاسی. آموزه‌های دینی، همواره مردم را به ایثار و حفظ ارزش‌ها در برابر تهدیدات فراگیر تشویق کرده است. تجربه تاریخی ایران در دوران معاصر نشان می‌دهد که چنین مقاومت‌هایی می‌تواند زمینه‌ساز تثبیت هویت ملی و افزایش انسجام اجتماعی باشد. دفاع مقدس، عنوانی است برای مقاومت هشت‌ساله ملت ایران در برابر تجاوز همه‌جانبه رژیم بعث عراق که از ۳۱ شهریور ۱۳۵۹ آغاز شد و تا ۲۹ مرداد ۱۳۶۷ ادامه یافت. این دوران نه تنها عرصه مقابله نظامی بود، بلکه صحنه‌ای برای دفاع از استقلال، تمامیت ارضی و ارزش‌های انقلاب اسلامی به شمار می‌رفت. حضور گسترده مردم، همکاری نیروهای مسلح و هدایت معنوی رهبران انقلاب، نقش مهمی در پایداری مرزها و جلوگیری از نفوذ دشمن ایفا کرد (یزدان‌پناه و نصیری زرقانی، ۱۴۰۳). یکی از ویژگی‌های برجسته دفاع مقدس، مشارکت همه‌جانبه مردم در کنار نیروهای نظامی بود. این مشارکت شامل خانواده‌ها، معلمان، دانش‌آموزان، روحانیون، گروه‌های داوطلب و حتی فعالان فرهنگی می‌شد که هر کدام در حوزه خود نقش تعیین‌کننده‌ای ایفا کردند. مدارس و مساجد به مراکز آموزش و تربیت نیروهای داوطلب تبدیل شدند، و زنان در تدارکات، امدادسانی و حمایت معنوی از رزمندگان، سهمی غیرقابل انکار داشتند. فعالیت‌های فرهنگی و رسانه‌ای، روحیه عمومی جامعه را در مسیر مقاومت تقویت می‌کرد و پیام‌آوران ایثار و شجاعت بودند. از نظر نظامی، دفاع مقدس نمونه‌ای بی‌نظیر از استفاده مؤثر از منابع محدود و تاکتیک‌های دفاعی در برابر دشمنی با تجهیزات برتر بود. ایران در این هشت سال توانست با بهره‌گیری از توان داخلی، ایجاد یگان‌های بسیج مردمی و هم‌افزایی میان نیروهای ارتش و سپاه پاسداران، مقاومت مؤثری در برابر تهاجم همه‌جانبه عراق انجام دهد. عملیات‌هایی مانند فتح‌المبین، بیت‌المقدس و کربلای پنج، نه تنها دستاوردهای نظامی داشتند، بلکه معنویت و روحیه ملی را نیز در جامعه تقویت کردند. دفاع مقدس همچنین یک تجربه فرهنگی و اجتماعی بود. این دوران موجب شکل‌گیری هویت جمعی و ارتقای ارزش‌های اخلاقی و انسانی شد. فداکاری، ایثار، شجاعت، وفاداری به آرمان‌های ملی و دینی و حس مسئولیت‌پذیری اجتماعی، به عنوان سرمایه‌های معنوی جامعه در نسل‌های آینده منتقل شد (باقری، یزدانی و بصیری، ۱۴۰۲). انتقال این فرهنگ، نیازمند ثبت و مستندسازی دقیق وقایع، روایتگری، تولید آثار هنری، فرهنگی و آموزشی و ایجاد یادمان‌ها و موزه‌های دفاع مقدس است تا نسل‌های بعدی با این ارزش‌ها آشنا شوند و از تجربیات تاریخی بهره ببرند. با گذشت زمان، میزان آشنایی نسل‌های جدید با ارزش‌های دفاع مقدس کاهش یافته است (خضرا راد و همکاران، ۱۴۰۱). این امر اهمیت حفظ خاطره جمعی و انتقال فرهنگی دفاع مقدس را دوچندان می‌کند. انتقال این فرهنگ، تنها شامل بازگو کردن حوادث نظامی نیست، بلکه زندگی روزمره مردم در شرایط جنگی، روحیه همکاری جمعی، فعالیت‌های داوطلبانه، نقش زنان و خانواده‌ها، و تلاش برای حفظ امنیت و رفاه جامعه نیز جزو مهم‌ترین آموزه‌های دفاع مقدس به شمار می‌رود. در این میان، شهرستان اباده، با پیشینه تاریخی و فرهنگی غنی و موقعیت جغرافیایی منحصر به فرد در استان فارس، نقشی ممتاز در دفاع مقدس ایفا کرد. این شهرستان به دلیل برخورداری از نیروی انسانی متعهد، روحیه انقلابی و فرهنگ ایثار و وفاداری به آرمان‌های انقلاب اسلامی، مشارکت فعال و مؤثری در جبهه‌ها داشت. بسیاری از جوانان این شهرستان با شجاعت و فداکاری در عملیات‌های حساس حضور یافتند و جان خود را در راه دفاع از کشور و ارزش‌های ملی فدا کردند.

نقش شهرستان اباده تنها محدود به حضور نظامی نبود؛ بلکه این منطقه در ترویج ارزش‌های ایثار، مقاومت و هویت ملی نیز سهم بسزایی داشت. فعالیت‌های فرهنگی و تربیتی در این شهرستان، از جمله آموزش ارزش‌های اخلاقی، دینی و ملی به نسل جوان، به تداوم روحیه مقاومت کمک کرد. زنان و خانواده‌ها با حمایت‌های معنوی، مالی و تدارکاتی، نقش غیرنظامی مهمی در حفظ روحیه جامعه داشتند. مساجد، مدارس و نهادهای محلی به مراکز تربیت نیروهای داوطلب تبدیل شدند و جریان مستمر آموزش و ترویج فرهنگ دفاع مقدس را برقرار کردند. علاوه بر این، شهرستان اباده در حفظ و نگهداری زیرساخت‌های حیاتی، پشتیبانی لجستیکی و امداد به رزمندگان و خانواده‌های آنان نیز نقش مهمی ایفا کرد. این اقدامات، نمونه‌ای از همبستگی اجتماعی و همکاری جمعی بود که در شرایط جنگی، اهمیت حیاتی داشت. همچنین تجارب و داستان‌های مردمی این شهرستان، نقش الگویی در تقویت روحیه ملی و انگیزه برای مقاومت در سایر مناطق کشور داشت. بررسی و تحلیل تاریخچه حضور شهرستان اباده در دفاع مقدس، نه تنها به شناخت ابعاد نظامی این دوران کمک می‌کند، بلکه اهمیت فرهنگی و اجتماعی مشارکت مردم محلی در شکل‌گیری جبهه مقاومت را نیز روشن می‌سازد. این پژوهش می‌تواند زمینه‌ساز ایجاد الگویی علمی برای بررسی نقش سایر شهرستان‌ها و مناطق در دفاع مقدس باشد و نشان دهد که مقاومت ملی، تنها بر اساس توان نظامی، بلکه با همراهی فرهنگی، اجتماعی و تربیتی مردم تحقق یافته است. دفاع مقدس به عنوان یک تجربه تاریخی، فرهنگی و اجتماعی، نشان داد که دفاع از کشور و ارزش‌های ملی، تنها محدود به جنگیدن نیست، بلکه شامل پایداری فرهنگی، تربیت نسل جدید، همبستگی اجتماعی، روحیه ایثار و حفظ هویت ملی نیز می‌شود. مطالعه دقیق و مستند این دوران، اهمیت حضور مردم محلی، نقش شهرستان‌ها و تأثیرات فرهنگی و اجتماعی دفاع مقدس را به شکلی علمی و معتبر بازنمایی می‌کند و به نسل‌های آینده امکان می‌دهد با ارزش‌های جاودانه ایثار، شجاعت و وفاداری آشنا شوند.

روش تحقیق

روش تحقیق حاضر، با توجه به نظری بودن این پژوهش، بر طبق استانداردها، که بر پایه‌ی مطالعات کتابخانه‌ای انجام شده و از روش‌های استدلال و تحلیل منطقی استفاده می‌گردد، از لحاظ هدف از نوع تحقیقات کاربردی و از نظر روش تحقیق، کیفی فراتحلیل می‌باشد که اسناد و مدارک را به صورت کتابخانه‌ای بررسی کرده و از ۳۴ سند بررسی شده ۲۰ سند را در این مقاله بکار بردیم؛ بدین صورت که به تشریح و توضیح مفاهیم اولیه و نظرات موجود پرداخته و با دسته بندی آرا و استدلال‌ها به تبیین آن‌ها می‌پردازیم و با مقایسه بین آن‌ها، بررسی و نقد و نتیجه‌گیری صورت می‌گیرد.

پیشینه تحقیق

(بنیاد شهید و امور ایثارگران شهرستان اباده، ۱۳۹۲) به گردآوری کتابی با عنوان با کاروان آلاله‌ها پرداخته است که شامل زندگی‌نامه، خاطرات و وصیت‌نامه ۳۸۱ شهید شهرستان اباده است که روایتگر نقش این منطقه در دوران دفاع مقدس است.

سیمای طبیعی اباده

اباده، شهری در استان فارس، مرکز شهرستان اباده با ۲۴۰،۳۹ نفر جمعیت (ابن بلخی، ۱۹۲۱). واقع در ۳۱ و ۱۱ عرض شمالی و ۵۲ و ۴۰ طول شرقی که ۲،۴۰۰ متر از سطح دریا ارتفاع دارد (فرهنگ جغرافیایی ایران، ۱۳۳۰). گاهی به سبب

آن که با آباده طشک که در حومه نیریز است، اشتباه نشود، از این شهر با نام آباده اقلید یاد می‌کنند. آباده در یک جلگه میان کوهی کم‌عرض، در میان رشته‌های انتهایی زاگرس جنوبی، واقع شده است. این جلگه میان کوهی در امتداد کوه‌های زاگرس که از شمال غربی به جنوب شرقی کشیده شده، واقع است و شاهراه بزرگ اصفهان - شیراز در فاصله بین آباده و ده‌بید از طول این دره و شهر آباده می‌گذرد. فاصله آباده تا اصفهان ۲۱۰ کم و تا شیراز ۲۸۷ کم است. شهر آباده که در حد فاصل کوهپایه‌های شرقی زاگرس و کویر بزرگ داخلی ایران واقع شده، آب و هوای اقلیم‌های نیمه بیابانی و کوهستانی را در خود جمع کرده است، به این معنی که زمستان‌های سرد و تابستان‌های معتدل دارد.

میانگین حرارت در سردترین ماه ۲ درجه و متوسط دمای گرم‌ترین ماه آن در حدود ۲۳ درجه سانتی‌گراد است. باران سالانه آن ناچیز و کمی بیش‌تر از مناطق خشک داخلی است. در طول ۱۰ سال اندازه‌گیری، متوسط باران آن در سال، ۱۶۰ میلی‌متر به ثبت رسیده است؛ در فصول پاییز و زمستان برف نیز می‌بارد. منابع آب شهر آباده بسیار کم است و آب مشروب شهر از قنات‌ها تأمین می‌شود و اهالی در تابستان‌ها با کمبود آب روبه‌رو هستند.

تاریخچه شهرستان آباده

در کتاب‌های جغرافیایی قدیم مشخصاً از آباده اقلید نامی به میان نیامده است، اما در قرن ۴ق-۱۰م از «آباده و بردنکان و چاهک، شهرک‌هایی میان اصطخر و کرمان» (ستوده، ۱۳۶۲). و در سده ۶ق-۱۲م از شهرک آباده که «آب آن از فیض رود کر است.» و قلعه آباده (سازمان برنامه و بودجه استان فارس، ۱۳۶۲) یاد شده است (ابن بلخی، ۱۹۲۱). (فرهنگ جغرافیایی ایران، ۱۳۳۰) بنای این شهر را در اواخر سده ۱۸م (در اصل: هجری)، به دست طوایف گرجه‌ای (گرجی) و پرنده اصفهان به امر کریمخان زند دانسته و یادآور شده که نام آباده در این زمان به این شهر داده شده است. مأخذ آنچه در فرهنگ جغرافیایی ایران آمده معلوم نیست، ولی مسلماً اطلاق نام آباده به این شهر قدیم‌تر از زمان کریمخان است.

قدیم‌ترین مأخذی که در آن مشخصاً از آباده نامی به میان آمده، نزهة القلوب مستوفی (۸ق-۱۴م) است. در این زمان آباده روستایی بیش نبوده است، زیرا مستوفی در سخن از «یزدخواست» و «ده گردو» که اولی اکنون به نام «یزدخواست» و دومی با همین نام در نزدیکی آباده باقی است، می‌گوید: «دو ده‌اند و چند دیه دیگر چون سروستان و آباده و غیر آن از توابع آن، و همه سردسیر است و غله بوم» (مستوفی، ۱۹۱۳). آباده در دوره زندیان محلی آباد و پر رونق بوده است. به نوشته میرزا محمدصادق موسوی نامی اصفهانی (نامی اصفهانی، ۱۳۶۳). در وقایع ۱۱۷۲ق-۱۷۵۹م و حرکت محمدحسن خان قاجار به شیراز، آباده نسبت به سایر محل‌های نزدیک به آن، محلی آباد و به دست آوردن ذخیره و آذوقه در آن‌جا ممکن و میسر بوده است. آباده در دوره قاجار به علت قرار گرفتن بر سر راه اصفهان و شیراز، همچنان از رونق برخوردار بوده است. شیروانی که در همان اوان، شهر مزبور را دیده می‌نویسد: «شهرچه‌ای مشتمل بر پانصد باب خانه معمور و حدود بیست قریه آباداناست.» (شیروانی، ۱۳۶۴). این شهر به هنگام اشغال جنوب ایران به وسیله انگلیسی‌ها محل تشکیل پلیس جنوب (۱۳۳۶ق-۱۹۱۸م) گردید و انگلیسی‌ها آن‌جا را به صورت پایگاه نظامی مهمی در آوردند به گونه‌ای که بعد از شیراز مهم‌ترین مرکز فعالیت آن نیرو محسوب می‌گردید، اما مردم آباده در برابر پلیس جنوب به پایداری پرداختند تا این‌که در رمضان ۱۳۳۶ق/ژوئن ۱۹۱۸م بر اثر شیوع بیماری و با و مرگ محمدعلی قشقایی فرمانده بریگاد آباده، افراد پلیس جنوب بر اهالی غلبه کرده به قتل و غارت شهر پرداختند و در نتیجه مردم آباده صدمات مالی و جانی فراوان دیدند (سایکس، ۱۳۶۲). در سال‌های تشکیل حکومت پهلوی، ایلات ناحیه آباده با حکومت مرکزی درگیری‌هایی داشتند که پس از تلاش‌های فراوان به شکست و انقیاد نهایی آنان منجر گردید.

دفاع مقدس

دفاع مقدس عالی ترین جلوه های حماسی را در تاریخ پرشکوه ایران به نمایش گذاشت رزمندگانی که با دست خالی و امکانات جنگی کم توانستند هشت سال در برابر رژیم بعثی مقاومت نمایند و دشمن نتوانست حتی یک وجب از خاک ایران را به خاک خود ضمیمه نماید و در آخر مجبور به عقب نشینی و صلح شد. در آغاز جنگ رزمندگان با شیوه ها و فنون جنگی آشنایی کامل نداشتند اما در اواسط جنگ کم کم با شیوه های مقابله با دشمن و پاتکهای شبانه آشنا شدند و همین امر سبب شد که ایران دست برتری نسبت به رژیم بعثی داشته باشد و در بسیاری از عملیات های حساس و کلیدی ضربات مهلکی به لشکریان صدام وارد سازد و آنها را زمین گیر نماید.

دفاع مقدس عنوانی است که برای مقاومت هشت ساله ملت ایران در برابر تجاوز رژیم بعث عراق به کار می رود؛ جنگی که از ۳۱ شهریور ۱۳۵۹ با حمله همه جانبه عراق آغاز شد و تا مرداد ۱۳۶۷ ادامه یافت. این جنگ نه تنها یک رویارویی نظامی، بلکه صحنه ای برای دفاع از استقلال، تمامیت ارضی و ارزش های انقلاب اسلامی بود. حضور گسترده مردم در جبهه ها، پشتیبانی اجتماعی در پشت جبهه و هدایت معنوی رهبران مذهبی و سیاسی، مهم ترین عواملی بودند که مانع تحقق اهداف دشمن و حامیان بین المللی اش شدند.

با وجود خسارت های سنگین انسانی و اقتصادی، دفاع مقدس پیامدهای عمیقی در هویت ملی و اجتماعی ایران بر جای گذاشت. این دوران الگویی از همبستگی، ایثار و مقاومت را به نمایش گذاشت و سرمایه ای فرهنگی و معنوی برای نسل های بعدی شد. آثار و دستاوردهای دفاع مقدس همچنان در عرصه های علمی، نظامی و فرهنگی کشور دیده می شود و تجربه آن به عنوان درسی بزرگ در خودباوری و اتکا به توان ملی در حافظه جمعی ایرانیان باقی مانده است.

راهبرد ایران در بعد از انقلاب در بعد سیاسی و نظامی عموماً و کلاً راهبردی دفاعی بوده است و هیچ گاه آغازگر جنگ علیه هیچ کشوری نبوده اما اگر کشوری بنای حمله به ایران را در سر پرورانده، رهبران ایران به ناچار برای حفظ اصول و ارزش های مقدس خود و حفظ تمامیت ارضی خویش با تمام قوا به مقابله با دشمن پرداخته اند. از جمله جنگ های نامتقارن در دهه های اخیر جنگ ایران و عراق است که دشمن با استفاده از حداکثر منابع مادی و مالی ابرقدرتها و استفاده فراوان از سلاح های نامتعارف و با توجه به نامتناسب بودن وضعیت نظامی ایران در مقابل عراق - که تحقق کامل ویژگی های جنگ نامتقارن بود به ایران حمله کرد اما رزمندگان ایرانی توانستند با تاکتیک های مختلف و شناخت نقاط ضعف دشمن در عملیات ها ضربات مهلکی به تجهیزات و نیروی انسانی دشمن وارد ساخته و موازنه را به نفع خویش تغییر دهند (ملکی، ۱۴۰۱).

مفهوم پایداری و مقاومت

مفهوم پایداری یک مفهوم مطلق به شمار می آید که در پدیده های مختلفی می تواند حضور یابد و به آنها رنگ و بو و جلوه های معنایی ویژه ای ببخشد مفهوم پایداری زمانی می تواند در مسائل سیاسی قرار گیرد و گاهی می تواند در زمینه موضوعات اجتماعی و فرهنگی حضور یابد اما در هر صورت مفهوم پایداری به دو شکل اصلی وجود دارد: در دیدگاه اول مقاومت در واقع پایداری در برابر عواملی است که در نظر انسان ناپسند است و خواهان دوری از آنها است. در این مفهوم مقاومت نیاز است که مبارزه و ایستادگی صورت گیرد آن هم به طرق مختلف مثل فکری زبانی و یا حتی مبارزه مسلحانه در دیدگاه دوم مقاومت یعنی ایستادگی و دفاع از تمام عواملی که در نظر انسان از جهات گوناگون مفید تلقی می شود و آدمی زندگی خود را بدون آنها پوچ و بی ارزش می داند. در این مفهوم از مقاومت انسان برای حفظ داشته ها و یافته های خود که حق هستند حاضر است

هرگونه سختی را به جان بخرد و نه تنها درگیر مبارزات فیزیکی و جسمانی و مسلحانه نیست بلکه سعی میکند تنها با رفتار و کردار خود کمالات و فضیلت‌های اخلاقی و معنوی را گسترش دهد و همدلی و همراهی دیگران با خود را برانگیزد (حاجی پروانه، ۱۴۰۱). واژه مقاومت به معنای ایستادگی و دوام آمده است و در فرهنگ معین ذیل واژه مقاومت چنین آمده است: «مقاومت ایستادگی» ذیل مقاومت و ذیل واژه پایداری آمده است: پایداری مقاومت ایستادگی، دوام و توان (معین، ۱۳۹۲). مقاومت مصدر باب مفاعله از ریشه (قوم) به معنی رو در رویی قدرت با قدرت پایداری در برابر دشمن ایثارگری در برابر اراده شخص و تسلیم نشدن در برابر مقاصد او و مقاومت با چیزهایی است که با عدالت ناسازگار و ناهمگون باشد. (نعیمه، ۲۰۰۱).

شهرستان آباد در دوران دفاع مقدس

شهرستان آباد در استان فارس در دوران هشت سال دفاع مقدس جایگاه ویژه‌ای داشت. مردم این شهرستان از نخستین روزهای آغاز جنگ تحمیلی با حضور فعال در صحنه‌های مختلف پشتیبانی، اعزام نیرو و فعالیت‌های فرهنگی - اجتماعی نقش خود را ایفا کردند. برگزاری یادواره‌های شهدا و انتشار آثاری همچون کتاب با کاروان آله‌ها نشان می‌دهد که آباد نه تنها در بعد نظامی بلکه در بعد فرهنگی و اجتماعی نیز سهم مؤثری داشته است (نوید شاهد، ۱۳۹۶). توجه به آمار موجود نیز اهمیت این منطقه را آشکار می‌سازد. شهرستان آباد دارای ۲۵ گلزار و ۳۸۶ مزار شهید است که بخش قابل توجهی از آنها در سال‌های اخیر مرمت شده‌اند. طبق گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی ایران، تا سال ۱۳۹۷ تعداد ۲۸۶ مزار شهید بازسازی و بهسازی شده است. این تلاش‌ها بیانگر عزم جدی مسئولان محلی و بنیاد شهید برای حفظ یاد شهدا و ایجاد فضاهایی است که نسل جوان بتواند با تاریخ دفاع مقدس ارتباط عمیق‌تری برقرار کند (ایرنا، ۱۳۹۷). نقش یادمان‌ها و گلزارهای شهدا در حفظ حافظه تاریخی مردم منطقه بسیار پررنگ است. این مکان‌ها نه تنها محل احترام و زیارت خانواده‌های شهدا و مردم آباد به شمار می‌روند، بلکه به‌عنوان فضاهای فرهنگی و آموزشی، زمینه انتقال ارزش‌های ایثار، مقاومت و فداکاری را فراهم می‌سازند. در واقع، پاسداشت یاد شهدا از طریق مرمت مزارها و برگزاری مراسم‌های سالانه سبب شده است که نام و خاطره آنان در زندگی روزمره مردم زنده بماند. شهرستان آباد با داشتن صدها شهید، ده‌ها گلزار و فعالیت‌های فرهنگی و یادمانی گسترده، سهمی مهم در تاریخ دفاع مقدس دارد. این ویژگی‌ها سبب شده است که آباد نه تنها به‌عنوان شهری شهیدپرور در استان فارس شناخته شود، بلکه به یکی از مراکز مهم انتقال و بازتولید فرهنگ مقاومت در سطح ملی نیز تبدیل گردد (نوید شاهد، ۱۳۹۶).

شهدای آباد در دفاع مقدس

شهدای شهرستان آباد در دوران دفاع مقدس، با فداکاری و ایثار خود، نقش مهمی در دفاع از میهن اسلامی ایفا کردند. این شهرستان با تقدیم شهدای فراوان، نشان‌دهنده همبستگی و تعهد مردم خود به آرمان‌های انقلاب اسلامی است. در ادامه، به معرفی برخی از این شهدای بزرگوار و بخشی از وصیت‌نامه‌های آنان می‌پردازیم:

۱. شهید محمدعلی برزگر

شهید محمدعلی برزگر در تاریخ ۱۳۴۲/۰۳/۲۷ در آباده متولد شد. او پس از پیروزی انقلاب اسلامی، به عضویت سپاه پاسداران درآمد و در گردان قمر بنی‌هاشم (علیه‌السلام) تیپ ۳۵ امام حسن مجتبی (علیه‌السلام) به فرماندهی پرداخت. در تاریخ ۱۳۶۷/۰۳/۲۷، در عملیات در شمال غرب کشور، به درجه رفیع شهادت نائل آمد.

در وصیت‌نامه شهید محمدعلی برزگر آمده است:

«من به آرزویم که شهادت بود رسیدم. ما باید فدا بشویم تا اسلام عزیز زنده بماند. از ملت شهیدپرور و قهرمان ایران می‌خواهم امام عزیز را یاری کنند که یاری امام، یاری اسلام است و فرصت به این گروهک‌های منافق و کافر آمریکایی در داخل ندهند و برای همیشه در صحنه، برای یاری اسلام حاضر باشند و پشت جبهه هم کمک کنند از نظر مالی و معنوی و نیروی بدنی تا بتوانند جنود الله بر لشکر کفر به زودی پیروز گردند.»

۲. شهید محمدعلی مدبر

شهید محمدعلی مدبر در تاریخ ۱۳۴۵/۰۴/۰۱ در آباده متولد شد. او پس از پیروزی انقلاب اسلامی، به عضویت سپاه پاسداران درآمد و در گردان‌های مختلف به خدمت پرداخت. در تاریخ ۱۳۶۱/۰۲/۱۰، در عملیات در خرمشهر بر اثر اصابت ترکشی به شهادت رسید.

در وصیت‌نامه شهید محمدعلی مدبر آمده است:

«پدر و مادرم: اگر فرزند شما به درجه رفیع شهادت نائل شد، افتخار کنید نه این‌که برایم عزاداری کنید بلکه جشن بگیرید و شیرینی به همه بدهید که فرزند شما شهید شده است و این را هم بدانید که شهدا زنده هستند و ناظر بر اعمال شما. پس اگر گریه‌ای است برای خودتان باشد که در غفلت زندگی می‌کنید.»

۳. شهید احمدعلی آباده‌ای

شهید احمدعلی آباده‌ای در تاریخ ۱۳۲۹/۱۰/۰۱ در روستای آباده از توابع شهرستان سیرجان متولد شد. او در تاریخ ۱۳۶۱/۰۲/۱۰ در خرمشهر بر اثر اصابت ترکشی به شهادت رسید.

در وصیت‌نامه شهید احمدعلی آباده‌ای آمده است:

«همواره از روحانیت مبارز و متعهد پشتیبانی کرده و همیشه در صحنه انقلاب حاضر باشید.»

۴. شهید مجتبی ضیائی

شهید مجتبی ضیائی در تاریخ ۱۳۴۴/۰۴/۰۱ در آباده متولد شد. او در تاریخ ۱۳۶۴/۱۱/۲۴ در عملیات والفجر ۸ در منطقه فاو بر اثر بمباران شیمیایی دچار مجروحیت شد و پس از سال‌ها تحمل درد و رنج، در تاریخ ۱۳۹۹/۰۲/۰۲ به درجه رفیع شهادت نائل آمد.

پیام تسلیت امام جمعه آباده در پی شهادت شهید سرافراز حاج مجتبی ضیائی:

شهادت مردی صبور، زجر کشیده ای چندین ساله، جانباز هفتاد درصد، کسی که در عداد افرادی که بیشتر مورد عمل قلب و چشم و ریه قرار گرفته بود اما لحظه ای لب به شکوه باز نکرد، مشاوره دلسوز برای همگان، پاسدار نامدار و افتخار شهرستان جانباز شهید سردار حاج مجتبی ضیایی که پس از سال ها رنج و در نهایت به دلیل شدت ناراحتی قلبی به لقاءالله پیوست را به محضر حضرت ولی عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف) و مقام معظم رهبری و ملت شهید پرور آباده و خانواده صبور و قرآنی ایشان تبریک و تسلیت عرض می کنیم.

آباده در جبهه مقاومت

آباده، شهری که در دل استان فارس قرار دارد، نه تنها به خاطر تاریخ و فرهنگ غنی اش شناخته می شود، بلکه سهم خود را در جبهه مقاومت نیز ایفا کرده است. مردم این شهر با روحیه ای مقاوم و پایدار، همواره نشان داده اند که در برابر ظلم و تجاوز و هرگونه تهدید علیه هویت و امنیت کشورشان، کوتاه نخواهند آمد. این پایبندی به ارزش ها و اصول، آباده را به یکی از مراکز تأثیرگذار در جبهه مقاومت تبدیل کرده است. در طول سال های اخیر، جبهه مقاومت به عنوان مفهومی گسترده، نه تنها شامل عرصه های نظامی، بلکه عرصه های فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی نیز بوده است. آباده با داشتن مردمی که آگاه به اهمیت مقاومت و ایستادگی هستند، در تمامی این عرصه ها نقش مهمی ایفا کرده است. بسیاری از جوانان این شهر، با الهام از تاریخ پرفراز و نشیب ایران و فرهنگ ایثار، به فعالیت های فرهنگی و آموزشی پرداخته اند تا هویت ملی و دینی خود و نسل های آینده را تقویت کنند. آباده همچنین نمونه ای از همبستگی اجتماعی در شرایط سخت است. مردمان این شهر در بحران ها و سختی ها نشان داده اند که می توانند با همدلی و همکاری، بر مشکلات غلبه کنند. این ویژگی، بخش مهمی از جبهه مقاومت را تشکیل می دهد؛ چرا که مقاومت تنها در میدان های جنگ و مبارزه نظامی معنا نمی شود، بلکه توانایی یک جامعه در حفظ انسجام و ارزش ها در برابر فشارها و تهدیدها، خود یک مقاومت واقعی است. از سوی دیگر، حضور آباده در جبهه مقاومت، با فعالیت های اقتصادی و اجتماعی نیز همراه بوده است. شهروندان آباده با ایجاد نهادهای حمایتی و کمک به محرومان و آسیب دیدگان، نشان داده اند که مقاومت به معنای حمایت از زندگی و ارتقای کیفیت آن برای همه افراد جامعه است. این اقدامات نه تنها اعتماد و همبستگی داخلی را تقویت می کند، بلکه به الگویی برای سایر مناطق تبدیل شده است. همچنین، آباده در عرصه فرهنگی و رسانه ای نیز نقش موثری در جبهه مقاومت داشته است. انتشار محتوای فرهنگی و تاریخی، حفظ و معرفی میراث معنوی و تاریخی، و همچنین ترویج ارزش های اخلاقی و دینی، نمونه ای از راه هایی است که این شهر برای تقویت جبهه مقاومت در سطح ملی و منطقه ای انتخاب کرده است. جوانان و فعالان فرهنگی آباده با بهره گیری از رسانه های نوین و شبکه های اجتماعی، توانسته اند پیام مقاومت، ایثار و همبستگی را به مخاطبان گسترده ای منتقل کنند. آباده نمونه ای از شهری است که در کنار حفظ تاریخ و فرهنگ غنی خود، توانسته با روحیه ای مقاوم و همدلانه، نقش مهمی در جبهه مقاومت ایفا کند. این شهر نشان می دهد که مقاومت تنها محدود به میدان نبرد نیست، بلکه شامل حفظ هویت، ارتقای جامعه، و پایداری در برابر مشکلات و فشارها نیز می شود. آباده با چنین ویژگی هایی، الگویی زنده از پایداری، همبستگی و ایثار در جبهه مقاومت است و پیام آن برای نسل های آینده این است که ایستادگی و همدلی می تواند هر چالشی را پشت سر بگذارد.

نتیجه گیری

مطالعه و بررسی نقش شهرستان آباءه در دوران دفاع مقدس و جبهه مقاومت نشان می‌دهد که این منطقه، با برخورداری از پیشینه تاریخی و فرهنگی غنی و نیز نیروهای انسانی متعهد، سهم قابل توجهی در شکل‌گیری هویت ملی و ترویج ارزش‌های انقلاب اسلامی داشته است. رزمندگان و نیروهای مردمی آباءه، با حضور فعال در جبهه‌ها و عملیات‌های مختلف، نه تنها از مرزهای میهن دفاع کردند، بلکه با ایثار و فداکاری خود الگوی برجسته‌ای از روحیه مقاومت و تعهد اجتماعی را به نمایش گذاشتند. علاوه بر جنبه‌های نظامی، مشارکت مردم آباءه در ترویج فرهنگ ایثار و مقاومت و حفظ انسجام اجتماعی، نقش مهمی در تحکیم پایه‌های هویت محلی و ملی ایفا کرده است. تحلیل تاریخی نشان می‌دهد که شناخت دقیق و مستند از این نقش، نه تنها اهمیت فرهنگی و اجتماعی شهرستان را برجسته می‌سازد، بلکه می‌تواند الهام‌بخش نسل‌های آینده برای ادامه مسیر مقاومت و تعهد به ارزش‌های ملی باشد. همچنین، این بررسی نشان می‌دهد که ثبت خاطرات رزمندگان، حفظ یادمان‌ها، و انتشار دستاوردهای فرهنگی و تاریخی، می‌تواند به ترویج فرهنگ مقاومت و حفظ هویت تاریخی منطقه کمک شایانی کند. در نهایت، می‌توان نتیجه گرفت که شهرستان آباءه نمونه‌ای برجسته از هم‌افزایی حضور مردمی، تعهد فردی و روحیه جمعی در دفاع از مرزهای کشور و حمایت از ارزش‌های انقلاب اسلامی است و بازنمایی این تجربه تاریخی، ضرورت و اهمیت فراوانی در مطالعات دفاع مقدس، جبهه مقاومت و تاریخ معاصر ایران دارد.

پیشنهادات

۱. مستندسازی بیشتر خاطرات رزمندگان و خانواده‌های شهدا: جمع‌آوری و ثبت دقیق خاطرات و روایت‌های مردمی می‌تواند تصویری روشن‌تر از نقش شهرستان آباءه در دفاع مقدس و جبهه مقاومت ارائه دهد.
۲. برگزاری همایش‌ها و نمایشگاه‌های محلی: معرفی دستاوردها و ایثارگری‌های رزمندگان آباءه به نسل جوان از طریق همایش‌ها، نمایشگاه‌ها و برنامه‌های فرهنگی، باعث ترویج فرهنگ ایثار و مقاومت خواهد شد.
۳. توسعه مطالعات تاریخی و پژوهش‌های دانشگاهی: تشویق پژوهشگران به انجام تحقیقات میدانی و مطالعات تحلیلی درباره ابعاد نظامی، فرهنگی و اجتماعی نقش آباءه در دفاع مقدس و جبهه مقاومت.
۴. حفظ و احیای یادمان‌ها و مکان‌های تاریخی دفاع مقدس: مرمت و نگهداری یادمان‌ها، موزه‌ها و مکان‌های مرتبط با رزمندگان شهرستان آباءه برای نسل‌های آینده ضروری است.
۵. استفاده از رسانه‌های دیجیتال و شبکه‌های اجتماعی: انتشار مستندها، مقالات و محتوای آموزشی درباره ابعاد مقاومت و ایثار شهرستان آباءه به شکل دیجیتال می‌تواند دسترسی عموم مردم و به‌ویژه نسل جوان را به این تاریخ افزایش دهد.

منابع

- ابن‌بلخی. (۱۹۲۱). فارسنامه (ص. ۱۲۹ و ۱۵۷؛ گای لسترنج و رینولد آل نیکلسون، ویراستاران). کمبریج: انتشارات دانشگاه کمبریج.
- اداره جغرافیایی ارتش. (۱۳۳۰). فرهنگ جغرافیایی ایران (جلد ۷، ص. ۲). تهران: اداره جغرافیایی ارتش.
- باقری، محسن، یزدانی، عنایت‌الله، و بصیری، محمدعلی. (۱۴۰۲). تأثیرات جنگ عراق و ایران بر اتحاد استراتژیک ایران و سوریه و نفوذ منطقه‌ای ایران در غرب آسیا. مجله مطالعات انقلاب اسلامی، ۷۵(زمستان)، ۱۵۳-۱۷۲.
- بنیاد شهید و امور ایثارگران شهرستان آباءه. (۱۳۹۲). با کاروان آله‌ها: زندگینامه و وصیت‌نامه شهدای شهرستان آباءه. آباءه: بنیاد شهید و امور ایثارگران.
- تقی زاده، روح‌الله؛ غضنفری، سید اکبر و جنتی فر، محمد (۱۳۹۸). بررسی تطبیقی عناصر ادبیات مقاومت در شعر جابر محمد جابری و فرخی یزدی. مطالعات ادبیات تطبیقی، سال چهاردهم، شماره ۵۵.
- حاجی پروانه، فاطمه (۱۴۰۱). سیر تغییر مفاهیم پایداری در ایران. پایان‌نامه برای دریافت مدرک دوره کارشناسی ارشد زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه سمنان، دانشکده علوم انسانی گروه زبان و ادبیات فارسی.
- خبرگزاری جمهوری اسلامی ایران (ایرنا). (۱۳۹۷، آبان ۹). ۷۴ درصد مزار شهدای شهرستان آباءه مرمت شد. بازیابی‌شده از <https://www.irna.ir/news/83083977>
- خضرای‌راد، جواد؛ قالیباف، محمدباقر؛ احمدوند، علی محمد و محکی، علی اصغر (۱۴۰۱). راهکارهای انتقال آموزه‌های فرهنگی دفاع مقدس به نسل‌های آینده. مطالعات دفاع مقدس، ۸(۲)، ۳۵-۵۶.
- سازمان برنامه و بودجه استان فارس. (۱۳۶۲). آمارنامه ۱۳۶۲ (ص. ۲۲). شیراز: سازمان برنامه و بودجه استان فارس.
- سایکس، پ. (۱۳۶۲). تاریخ ایران (جلد ۲، ص. ۷۶۵؛ سید محمدتقی فخر داعی گیلانی، مترجم). تهران: علاءالدین علمی.
- شیروانی، ز. ا. (۱۳۴۲ق). بستان‌السیاحه. اصفهان.
- فرمانداری آباءه. (۱۳۶۴). گزارش وضع جغرافیایی آباءه (صص. ۶۰-۶۱، دست‌نویس منتشرنشده). آباءه: فرمانداری آباءه.
- مرکز آمار ایران. (۱۳۶۱). فرهنگ آبادی‌های کشور (استان فارس). تهران: مرکز آمار ایران.
- مستوفی، ح. (۱۳۳۱/۱۹۱۳ق). نزهةالقلوب (ص. ۱۲۴؛ گای لسترنج، ویراستار). لیدن: انتشارات بریل.
- معین، محمد (۱۳۹۲). فرهنگ فارسی. چاپ هفتم. تهران: امیر کبیر.
- ملکی، نصرت‌الله (۱۴۰۱). جایگاه جنگ نامتقارن در راهبرد دفاعی جمهوری اسلامی ایران. پایان‌نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد، وزارت علوم و تحقیقات و فناوری دانشگاه آیت‌الله العظمی بروجردی، دانشکده علوم انسانی گروه علوم سیاسی.
- نامی اصفهانی، م. ص. (۱۳۶۳). تاریخ گیتی‌گشا (ص. ۶۳؛ به کوشش سعید نفیسی). تهران: اقبال.
- نعیمه، انطوان و مدور، عصام (۲۰۰۱). المنجد فی اللغة العربیة المعاصرة. بیروت: دار الشرق.
- نوید شاهد. (۱۳۹۶، مهر ۱۳). یادواره ۴۲۵ شهید شهرستان آباءه و رونمایی از کتاب با کاروان آله‌ها. بازیابی‌شده از <https://navideshahed.com/fa/news/410953>
- یزدان‌پناه، کیومرث، و نصیری زرقانی، آرش. (۱۴۰۳). تحلیل جغرافیایی زمینه‌های شکست عملیات فروغ جاویدان و پیروزی عملیات مرصاد. فصلنامه علمی مطالعات دفاع مقدس، ۱۰(۲)، ۸۸-۶۱.